

ПОЛЬЩА–УКРАЇНА–РОСІЯ: ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ У ВІДНОСИНАХ ПІСЛЯ 1989 РОКУ

САВА–ЧАЙКА Є.,
кандидат
історичних наук,
викладач Вищої школи
міжнародних відносин
та американістики
у Варшаві
(Республіка Польща)

Нова геополітична ситуація Східно-Центральної Європи після 1989 р. спричинила низку змін у внутрішній і зовнішній політиці держав регіону. Виникла необхідність сформулювати нові засади зовнішньої політики Польщі, Росії та України. Впродовж 1989–2010 рр. на відносини між цими державами впливали чимало різних подій, таких як Помаранчева Революція в Україні або результати виборів у цих державах. Важливою є можливість співробітництва країн регіону базована на таких політичних концепціях, як Східне Партнерство і нові пропозиції щодо співробітництва Росії з Європейським союзом.

Ключові слова: зовнішня політика, Польща, Україна, Росія, Східне партнерство, Європейський Союз.

Стаття є спробою окреслити головні проблеми взаємин між Польщею, Росією і Україною в кінці ХХ і на початку ХХІ століття. Зміни геополітичної ситуації у Східній і Центральній Європі викликали необхідність опрацювання нових засад взаємин між державами цього важливого для безпеки Європи регіону. Нинішній етап відкриває нові можливості розвитку співпраці, наприклад в рамках Східного партнерства, а також у зв'язку з новими російськими пропозиціями стосовно співпраці з Європейським Союзом.

Нова геополітична ситуація спричинила і потребу змін у пріоритетах польської зовнішньої політики. Найважливішими з них було формування нової геополітичної ситуації у Центрально-Східній Європі, спровокованої розпадом біполярної системи. Нова реальність змінила передусім соціальну ситуацію: «Динамічний процес європейської трансформації залежить від багатьох чинників. Його динаміка визначається чинниками політичного, економічного, аксіологічного характеру»,¹ зазначає

М. Мурат. Це питання порушує і Збігнєв Дудек, звертаючи увагу на соціальні аспекти політичної трансформації².

Політична реальність викликала потребу нового визначення засад зовнішньої політики Польщі, які би відповідали ситуації, що склалася. Нового підходу вимагали всі наявні напрямки діяльності, зокрема побудова дружніх стосунків із новими сусідніми державами, виниклими після розпаду Радянського Союзу і біполярної системи. Після 2004 року, більшість цих країн, разом із Польщею, є членами Європейського Союзу. Спеціального аналізу потребують стосунки з Білорусією, Росією та Україною, а також з тими пострадянськими державами, що з різних причин лишаються у сфері зацікавлення польської політики через економічні контакти або стратегічне положення.

Спеціальне місце у цій політиці посідають відносини з Росією, які є продуктом сучасних чинників та історичних упереджень. Російська політика по відношенні до її східних країн-сусідів в цей період змінювалась. Болючим для Росії стало повернення військ колишнього СРСР з Центральної Європи, які не мали в Росії готових місць дислокації. Політичні зміни були швидшими, ніж зміни менталітету у російському суспільстві, яке було зовсім не готовим до негайної свободи.³ Крім того, наслідками розпаду СРСР стали еміграція і внутрішня міграція та вибухи різних національних усобиць. Були теж і зміни у польсько-російських відносинах. На думку З.Бжезінського, створити ясну, послідовну східну політику, негайно було неможливо в основному через історичне підґрунтя та взаємну недовіру у політичній діяльності. Дуже значними стали деякі неполітичні підстави зовнішньої політики обох держав, зокрема особисті настанови. Такі провідники СРСР-Росії, як М. Горбачов, Б. Єльцин і В. Путін розуміли Польщу і взаємини обидвох країн по-різному. На польському боці головними творцями зовнішньої політики були Президенти Республіки Польщі, а змінні уряди не мали чіткої картини східної політики до 2000 р. Президент Л.Валенса бачив свої головні успіхи у витісненні російської армії з Польщі, але це «напівуспіх» і наслідок загальної політичної ситуації, пов'язаної із розпадом біполярної системи, а не виразної обопільної діяльності, хоча документи у цій справі було підписано під час візиту президента Валенси у Москву 22 травня 1992 року. (За цією умовою російська армія мала вийти з Польщі до 1993 р.). Договір про дружбу і сусідську співпрацю між Польщею і Росією підписано 22 травня 1992 р.⁴

Підписання не спричинило фундаментальних змін у польсько-російських відносинах, навпаки, вони надалі залишались напруженими, що виявилось у частому «охолодженні» російської влади до

двобічних взаємин.⁵ Ці факти були, ймовірно, причиною недооцінки Президентом Путіним внеску Польщі (та багатьох інших малих держав) у подолання фашизму в промові в Москві з нагоди 50-річчя завершення Другої Світової війни в Європі. Ще більш помітно у промові те, що ССРСР за допомоги німецьких і італійських противників фашизму виграв війну.⁶ Взаємні вирази антипатії поглибило польське сприяння перемозі Помаранчевої революції в Україні 2004 р. Результатом було шокуєче підвищення ціни газу для України та обмеження в доставці газу у січні 2006 року, що відбулося на постачанні палива країнам Європейського союзу. Водночас цей факт, що став корисним для України, показав країнам Європейського союзу нестабільність і непередбаченість російського партнера. Угоду Росії з Німеччиною про побудову Північного газопроводу, що робив Європу залежною від російського постачання в обхід польських теренів (головою ради контролерів був экс-канцлер Німеччини Г.Шрьодер) сприйнято як кару Польщі за допомогу Україні⁷. Погляди на політику Європейського союзу поки що схилилися радше до розгляду польсько-російських проблем у контексті польських історичних комплексів (комунізм, Катинь, 17 вересня 1939 р., приєднання і т.д.). Ситуація відвертого політичного нахилу до диктату щодо України спонукає західні держави вважати Росію головним ринком збуту і джерелом дешевих ресурсів. Це доводить, що Росія є ненадійним партнером, який втручається в політику з набагато більшими комплексами, ніж інші країни, з обуренням і попередніми переконаннями про безсилля і силову перевагу.⁸ Росія не може погодитися на таку свою нову роль на міжнародній арені.

Дуже важливим чинником, який впливав на сучасну російську політику, була особа В. Путіна, якого вважали на початку його президентства модерним політиком, таким як Т. Блейр чи А. Квасневський⁹. Та поскільки зростала його політична позиція, постільки здавалися дедалі більш марними сподівання на нову хвилю у Кремлі після Єльцина. Путін посилив військові дії в Чечні, зумів перешкодити розвиткові громадянських прав через обов'язкову реєстрацію з 2006 р. позадержавних організацій в Росії. Він виправдував це тим, що британська розвідка посилає гроші на рахунок однієї з цих організацій. Все це посилили в третій декаді січня 2006 р. голоси преси про британську шпигунську діяльність; дипломати використали модерну технологію (передачі сховані в камінці) для контакту з рекрутованими шпигунами.¹⁰ Арешт, справа і засудження М.Ходорковського, бізнесмена з політичними амбіціями, що сприяв опозиційним партіям, став одним із прикладів нищення опозиції.

Олександр Квасневський намагався поліпшити

польсько-російські взаємини під час зустрічі з В. Путіним, з ініційованої його візитом до Польщі на початку 2002 р. Але навіть Квасневський, який дуже добре знає ментальність російського провідника, а найважливіше російську мову, не зміг злати неприхильність Путіна до Польщі і польського народу. Навпаки, надана Віктору Ющенкові підтримка, незалежна позиція Квасневського, його успіх на міжнародній арені (вступ Польщі до НАТО і ЄС) спричинили гострі зауваження Путіна про пошуки нового заняття для Квасневського після закінчення його президентської кар'єри, чи про внутрішні проблеми країни, коли він говорив про міжнародні проблеми. Путін продовжив традиційну політику царської Росії, яка шукала союзників у західній Європі та вважала сусідів підкореними (як Білорусь), не спроможна погодитися з незалежністю цієї частини Європи.¹¹ Світова ситуація, особливо польська підтримка американської діяльності в Іраку, уможливила для Путіна укладення пакту, який вперше в історії відповідав спільним ідеям Росії, Німеччини і Франції. До переговорів лідери трьох країн знову повернулися у жовтні 2010 р. Канцлер Німеччини Ангела Меркель, президент Росії Дмитрій Медведев і президент Франції Ніколя Саркозі вели дискусію про взаємне співробітництво та роль європейської частини Росії в практичному плані, щоб скасувати візи для Росії, чого постійно і все більш ефективно вимагають російські дипломати.¹²

Новим елементом в політиці Росії 2006 р. стала зміна фразеології Путіна, який позитивно оцінив значення польсько-російських взаємин під час прес-конференції 31 січня 2006 р. Він наголосив важливість взаємин і повагу до польського народу.¹³ Однак справжнє значення цих декларацій можна оцінити з перспективи іншої діяльності (торгівля продуктами і сировиною, ставлення до Білорусі). Цікаву оцінку тодішньої політичної ситуації Росії зробив Андрій Іларіонов, колишній радник президента Путіна зі справ економіки. Він відкидав аргумент, що Росія є корпоративною країною, справжнім власником якої є Кремль (як система інтересів). “Політичні в'язні з'явилися в країні. (...) Корпоративна ідеологія тільки на перший погляд виглядає невизначеною, бо не є ні комуністичною, ні ліберальною, ні націоналістичною, ні силовою. Але є ідеологія, і вона має специфічні виміри. Це “спеціальна ідеологія”, що роздає концесії, позички, субсидії і уповноваження для своїх людей, рівень корупції. Ця ідеологія не обмежена теренами Росії. Колишній канцлер іноземної країни виявляється єдиним відповідним і стає нашою людиною в Європі. Натомість російський бізнесмен, який заснував російську компанію, вносячи мільярди доларів в бюджет, вважається чужинцем і тому вирушає в сибірський табір”.¹⁴

Постулати Іларіонова нереалістичні, однак для країни з вищезгаданим діагнозом Іларіонов констатує “Сьогодні важко сказати, коли буде зміна уряду, але бажано було би приготувати план дій. Є люди, які не погоджуються з корпоративною країною, (...), погіршенням суспільного життя. Справді в недемократичній країні політичне змагання закінчується захопленням уранових родовищ. Щоб уможливити чинність, спершу мусить бути Слово. Але усі найважливіші засоби масової інформації контролюються корпораціями. Проте можна відокремити країну від громадян. Виокремити громадян з такої країни. Почати кампанію громадянської “неучасті” у справах корпоративної країни. Працюючи радше зі спільнотою, ніж з країною, треба починати реконструкцію громадських прав, політичних і економічних міркувань. Якщо ми зробимо так, Росія має нагоду. Вільна, відкрита, толерантна, твердо стоячи на своїх ногах, щиро поважаючи своїх сусідів. Країна майбутнього. Інша країна.”¹⁵

Дещо по-іншому розглядає ситуацію Росії депутат-публіцист С.Маркою, пророкуючи великі бізнесові корпорації: “Якщо Росія хоче брати участь у глобальній вільній конкуренції, їй потрібні потужні глобальні гравці. З президентством В.Путіна почалося творення фонду майбутніх російських учасників цих великих перегонів. Газпром був піонером. З великим трудом він спромігся зберегти ідентичність російської компанії і втримати її сьогодні. Час показує, що це правильний крок: компанія зберегла свій розмір і не завалилася під уявною загрозою невдачі (...). Навпаки, вона зросла, набула важливості, стаючи третьою компанією у світі у справах капіталізації. Немає сумніву, що за два-три роки буде можна зобити Газпром найбагатшою компанією у світі”.¹⁶

Цей автор оцінює президента Путіна зовсім інакше: “Можна сподіватися, що залишивши посаду президента Росії, у очах його виборців він надалі буде не лише вважатись авторитетом суспільно-громадської політики, а й лишиться політичним авторитетом у комплексі російських величезних кампаній, створених під час його президентства. Кажуть, що після 2008 р. його можна буде побачити серед керівників Газпрому. На мою думку, Газпром, незалежно від його потуги, не досить великий для досвіду, авторитету і здібностей Путіна. Молодий, енергійний провідник з великою ймовірністю стане одним зі світових політичних лідерів, що працюють в інтересах Російських величезних компаній на світовому ринку. Це міцно пов'язано з глобальною політикою, де Путін так добре виявив себе у попередні роки”.¹⁷ Безсумнівно, на польсько-російські стосунки вплинув прихід президента Леха Ачинського, специфічна закордонна політика якого формувала не найкращі взаємини.

Зміни у польсько-російських стосунках настали

після польських виборів 2007 та приходу Дональда Тускла на посаду прем'єра, на що впливав його візит до Москви у лютому 2008 р.¹⁸ Наступним кроком став візит Путіна до Польщі 1 вересня 2009 р., пов'язаний із 70 річницею нападу Німеччини на Польщу та початку Світової війни. Він виголосив важливу промову, де змалював нові явища польсько-російських стосунків.¹⁹ У контексті подальших заходів, які будуть розцінювати цей орієнтир поляки запросили прем'єр-міністра Путіна до участі у катинських урочистостях 7 квітня 2010 р. та зміни ставлення до катинського злочину в сфері політичних декларацій. Телеканал ТБ Культура транслював фільм Анджея Вайди «Катинь». На початок змін ХХІ ст. у відносинах двох країн також впливають такі чинники:

Істотний ріст торгівельних стосунків при певній їх нерівності. Росія експортує до Польщі сировину, а Польща до Росії готові товари та сільськогосподарську продукцію.

Зміна правлячої групи в Польщі у 2007 р.

Бажання Росії долучитися до європейської політики, особливо у контексті побудови північного трубопроводу, а також передбачених змін у структурі торгівлі в галузі енергетики (польський сланцевий газ).

Хороший спосіб, яким Польща радить вийти із економічної кризи.

Події падіння президентського літака у Смоленську та смерті президента Леха Качинського і 95 супровідних осіб не тільки спонукали до конкретних дій органів державної влади в Росії, а саме дуже ефективної організації порятунку і прибуття родичів жертв катастрофи до Москви. Із ними походилися тепло, співпраця польських і російських медичних, консульських, правоохоронних служб була на високому рівні координації, а президент Росії Дмитрій Медведєв взяв участь у похороні Леха Качинського та його дружини у Кракові.

Поляки також відчули певні жести приязні від громадян Росії.²⁰ З ініціативи польської інтелігенції надіслано лист «До друзів-росіян»: «Ми, громадяни Польщі, яка за останні сімдесят років досі не може змиритися із втратою своїх найкращих синів, що були вбиті у Катинському лісі, звертаємося до громадян Російської Федерації, щоб висловити подяку та побажання примирення», і заклик до примирення».²¹

Відповідь на лист децю здивувала поляків, адже текст підписали діячі російської опозиції Н.Горбаневська, А.Ілларіонов, В.Буковський, і це радше критика сучасного стану польсько-російських відносин та пропозиція, за кого поляки повинні голосувати на наступних президентських виборах.²²

Зовсім інакше, ніж 5 років тому відбулись урочистості з нагоди 65-річчя закінчення II світової

війни в Європі 9 травня 2010 р. До параду на Красній площі залучено і польських солдатів. В.о. президента Броніслав Коморовський взяв участь в урочистостях, після яких був проведений з делегацією в Катинь. Нинішній етап польсько-російських взаємин окреслено через роботу комісії з розслідування обставин падіння президентського літака під Смоленськом 10 квітня 2010 р. Обабіч кордону є різні думки з приводу відповідальних і теорія змови.²³ В інтересах обох країн є цілковите з'ясування причин катастрофи у всіх її деталях, аби жодні питання не використовували у взаєминах.

Польська зовнішня політика стосовно країн колишнього Радянського Союзу сягнула найбільшого успіху в Україні. Дружні жести 2005 р. принесли країні користь і «скерували Україну на Європу». Першим кроком, зробленим урядом Польської республіки після 1989 р., стала підтримка незалежності цієї країни. 13 жовтня 1990 р. міністр закордонних справ Кжиштоф Скубешевський підписав у Києві декларацію про засади і головні напрямки розвитку польсько-української співпраці, у вересні 1991 р., після проголошення Україною Акту Незалежності 24 серпня, обидві країни погодилися на обмін спеціальними представниками, а наступного дня після референдуму Польща 2 грудня 1991 р. визнала незалежність України. Підтримка незалежності України є реалізацією ідеї Є.Гедройця. Концепцію паризької «Культури» більш-менш застосували всі уряди Польщі після 1989 р. За Є.Помяновським,²⁴ Олександр Квасневський пробував пропагувати в Україні шлях європейської політики і уможливити її вступ за деякий час у Європейський Союз. Діям О.Квасневського передували політичні декларації: польсько-український договір 1992 р. (забезпечення прав етнічних меншин), визнання України стратегічним партнером урядом Ганни Сухоцької 1993 р., підписання контракту про спільний польсько-український батальйон 1993 р. О.Квасневський продовжував цю політику, назвавши Леоніда Кучму спеціальним гостем зустрічі президентів у Ланцуті Вишеградському 1996 р. Підписано спільну заяву президентів з гармонії та примирення 1997 р. Водночас російська політика в регіоні і неспроможність фінансово підтримати українські інвестиції (трубопровід Одеса–Броди–Гданськ) спричинив спад російсько-українських відносин. А внутрішню ситуацію в Україні ускладнило формування олігархічної і недемократичної системи уряду. Виявом змін стало обмеження свободи засобів комунікації, вбивство незалежного журналіста Георгія Гонгадзе, а також історичні проблеми польсько-українських відносин: Цвинтар Орлят у Львові, Волинська трагедія, розбіжності з УПА і Операцією «Вісла» спричинили напругу взаємин. Фальсифікація президентських виборів в Україні у листопаді 2004 р. викликала гро-

мадські протести. Участь О.Квасневського, Л.Валенси та інших діячів величезна польська підтримка спробам українців організувати демократичне суспільство, вплинули на формування якісно нових польсько-українських відносин. Влітку 2005 р. після багаторічних зусиль, врешті спромоглися відкрити цвинтар Львівських Орлят за співучасті президентів О. Квасневського і В.Ющенка.

Українська революція показує, що час можна зупинити тільки тимчасово і це особливо важливо для Білорусі й Росії. Завершення демократичного процесу, який у цій частині Європи почала польська Солідарність, є справою часу. Росія втратила контроль над Україною, і це впливає на польсько-російські відносини. Однак, свобода може здатись українцям надзвичайно гірким фруктом. Після ейфорії з перемоги прийдуть болючі, але необхідні економічні реформи, значною мірою, коштом простих людей.

Президентство Віктора Ющенка, на жаль, не було надто успішним для України. Польсько-українські стосунки ліпшали, про що свідчить розв'язання деяких історичних незгод. Та ще багато проблем потребують врегулювання та розв'язання. Однією з них є рух на кордоні між державами та покращення економічних відносин.²⁵ На транскордонне співробітництво впливає змога отримати зовнішні кошти для підтримки цієї співпраці. Важливим елементом є польсько-шведська ініціатива Східного партнерства,²⁶ аби створити напрямки інтеграції з Європейським Союзом. Отже, метою Східного Партнерства є:

- прийти до політичного партнерства;
- створити поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі партнерів з ЄС.;

- поступово лібералізувати візовий режим, зі встановленням безвізового режиму як мети довготривалого Партнерства;

- уніфікувати правові норми і стандарти;
- зміцнення співпраці у галузі енергозабезпечення;

Створення багатосторонньої структури на чотирьох тематичних платформах:

- демократії, хорошого управління і стабільності;
- економічної інтеграції та зближення з політикою ЄС;
- енергозабезпечення;
- громадських контактів²⁷.

Польське Міністерство Закордонних Справ вважає, що «Польща визнає ініціативи Східного Партнерства на саміті у Празі 7 травня 2009 р. Саміт дає початок новому етапові відносин ЄС зі східним партнерами Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Молдовою і Україною. Треті країни (включно Росії) матимуть можливість взяти участь у деяких проектах у рамках багатобічного співробітництва Східного партнерства.²⁸

Нині ситуація в нашій частині Європи може стати прекрасною нагодою організації рівноправних відносин між сусідніми країнами і підтримки їхньої політики на рівні реального розуміння і співпраці. Великої і дедалі більшої ролі у створенні нового європейського простору набувають засоби масової інформації, здатні істотно вплинути на формування нових взаємин і допомогти людям відповісти на питання: «Де я можу знайти пояснення, як жити, як знайти своє місце у складному просторі сучасного суспільства?»²⁹

ПОСИЛАННЯ

¹М. Мурат, Польське суспільство у процесі європейської трансформації – попередній аналіз небезпек, (В: Замостьські право-економічні студії, т. 1, Замостя 2000, с. 137.

²М. Dudek, Teoretyczne podstawy terapii rodzin - wybrane problemy, Warszawa 2009, s. 1–21;

³Z. Brzeziński, Wybór. Dominacja czy przywództwo?, Kraków 2004, s. 9–10.

⁴R. Kuźniar, K. Szczepanik, Polityka zagraniczna RP 1989–2002. Warszawa 2002, s. 216–217.

⁵Пограбування російського поїзда на варшавській залізничній станції Схід російськомовними бандитами 23 жовтня 1994 р. дало прем'єр-міністрові Російської Федерації В. Чорномірдіну привід скасувати свій візит до Варшави. Подібне сталося у Варшаві у серпні 2005 р., коли дітей російських дипломатів побито і пограбовано. Це було приводом для президента Російської Федерації В. Путіна скласти заяву і започаткувало серію кримінальних випадків і побиття польських дипломатів і журналіста у Москві у серпні 2005 р. Докладно E. Sawa-Czajka, Polska a nowa rzeczywistość geopolityczna na granicy wschodniej,(W:) E. Sawa-Czajka (red.), Polska-Rosja – sztuka rozumienia, Toruń 2007, s. 88–89.

⁶У зв'язку з цим не втратив актуальності коментар для поргалу «Віртуальної Польщі» 20.03.2005 р.: «Сучасна Росія, керована Путіним, переживає складний період адаптації до постімперської ситуації Тут вже не до суперництва зі США, адже влада Китаю встановлює нові стандарти і власні економічні проблеми для всього світу. Сучасному поколінню російських політиків важко погодитися з фактом втрати контролю над Україною. Тим більше, що президент Польщі вів переговори, корисні для української опозиції. Російський медіапростір повідомив про перебування у Києві політиків польської опозиції. Тому сучасні російсько-польські стосунки (...) є у фазі очікування на реакцію зі сторони Росії дуже чутливою до незалежності своїх сателітів. Зокрема, це були заяви російського МЗС у справі Ялти, кампанія критики польських оцінок вбивства Масхадова, і подивимося, що буде до травня. Польща, як член Євросоюзу має зрештою цілий діапазон можливостей сподівання на реалістичну оцінку подій Другої Світової війни та її наслідків, що залежить від згоди Західних держав». E.Sawa-Czajka, Moskwa nie wierzy łzom, <http://wiadomości.wp.pl/kat,34836,wid,6869107,wiadomosci.html>, 10.01.2006.

- ⁷ <http://wiadomości.onet.pl>, 16.01.2006.
- ⁸ Spółka Kreml zgarnia wszystko, www.onet.pl, 18.07.2005.
- ⁹ <http://www.prezydent.pl/x.node?id=3796>, 12.01.2006.
- ¹⁰ Kamień obrazu . «Форум», 5/2006, с.10.
- ¹¹ Пор.: Беларусь-Росія. Несоветский феномен интеграции., Минск 2004; ; М. Drzonek, Paradoksy upadku żelaznej kurtyny, (W:) Konflikty współczesnego świata, Toruń 2006, s. 18.
- ¹² Bezpieczeństwo tematem szczytu Niemcy-Francja Rosja <http://www.tvs.pl/informacje/29952/>, 9.11.2010.
- ¹³ <http://serwisy.gazeta.pl/swiat/1,34248,3140358.html>, 3.02.2006.
- ¹⁴ A.S. ІІаріонов, Na drodze do Trzeciego Świata «Forum», 5/2006, с. 11-12.
- ¹⁵ Там само, с. 12
- ¹⁶ Россия ставит на гигантов. «Независимая газета» 27.09.2009.
- ¹⁷ Там само.
- ¹⁸ Wizyta Tuska w Moskwie: Rosja liczy na przełom <http://www.tvn24.pl/0,1537888,wiadomosc.html>, 9.11.2010.
- ¹⁹ Przemówienie премьера Росји Влaдимира Путина, <http://www.tvn24.pl/12690,1617454,0,1,milosc-zawsze-musi-byc-lepsza-od-nienawisci,wiadomosc.html>
- ²⁰ Sawa-Czajka E , Polski system polityczny 1989–2010 (wybrane problemy), Krasnystaw 2010, s.
- ²¹ www.onet.pl, 14.04.2010.
- ²² E. Skalski, Do przyjaciół Moskali, <http://alfaomega.webnode.com/products/ernest/moskali/>, 11.06.2010 p.
- ²³ Див. Общее горе не ложится в общую правду www.grani.ru, 10.06.2010 г. ; Порівняти В. Часіньскі, Prosimy nie wierzyć, „Polityka”, nr 18/2010.
- ²⁴ J. Pomianowski, Polska I Rosja. Gra nad urwiskiem, „Rzeczpospolita”, nr 189 z 13.08.2005 «9 жовтня 1997 р. президент іде до Гедройца в Майсон-Лаффіт. Не думаю, що це перша зустріч з «Культурою» та її проектами. Вихованцями «Культури» зуть себе навіть ті, хто не мав у руках жодного з 637 номерів місячника, але факти свідчать, що Квасневський читав часопис уважно. В кожному разі, це перший з польських практичних політиків, що розглядав Україну як найважливішого із можливих союзників. Інша річ, що йому допоміг складний досвід з Росією».
- ²⁵ S.Matjunin, Geopolityczne problemy Polski w świetle zarobkowej migracji z Europy Środkowo-Wschodniej w XX I XXI wieku, (W:) E. Sawa-Czajka (red.), Polska i świat na przełomie tysiącleci, Toruń 2007, s. 71–80.
- ²⁶ Див. Е. Сава-Чайка, Н. Межевіц, Восточное партнерство как фактор развития евроатлантического пространства, (В:) Россия и восточное партнерство ЕС: вызов или новая платформа для сотрудничества, Санкт-Петербург 2009, с. 65–71.
- ²⁷ <http://www.msz.gov.pl/Partnerstwo,Wschodnie,19887.html>, 11.06.2010 p.
- ²⁸ Там само.
- ²⁹ M. Murat, Język mediów –relacja czy nowa rzeczywistość?, (W:)A. Szyguła (red.), Konteksty komunikowania, Kielce 2008, s. 106.

Sawa-Chaika E. Poland–Russia–Ukraine: issues of relationships since 1989 / School of International Relations and American Studies, Warsaw.

The new geopolitical situation in East-Central Europe after 1989 led to a number of changes in domestic and foreign politics of the nations in this region. It became necessary to formulate new principles of Polish, Russian and Ukrainian foreign policy. In 1989–2010, the relations among these countries were influenced by different events, such as the Orange Revolution in Ukraine or the election results in these countries. The most important is the possibility of cooperation between the region's countries based on new political concepts, such as the concept of the Eastern Partnership and other proposals for cooperation with the European Union.

Keywords: Foreign Policy, Poland, Ukraine, Russian Federation, Eastern Partnership, European Union.

Сава-Чайка Е. Польша–Россия–Украина: основные проблемы взаимоотношений после 1989 г. / Высшая школа международных отношений и американистики в Варшаве.

Новая геополитическая ситуация в Восточно-Центральной Европе после 1989 г. привела к ряду изменений внутренней и внешней политики государств региона. Для Польши, России и Украины необходимо сформулировать новые принципы отношений. В течение 1989–2010 гг. на взаимоотношения этих стран влияли многие события, в частности, Оранжевая революция в Украине и результаты выборов в каждой стране. Важна потенциальная возможность сотрудничества этих стран на таких концепциях, как Восточное партнерство и новые предложения сотрудничества России с Европейским Союзом.

Ключевые слова: внешняя политика, Польша, Украина, Россия, Восточное партнерство, Европейский Союз.

Стаття надійшла до редколегії 03.03.2010

Прийнята до друку 12.05.2010